Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

6. februar 2025*

»Præjudiciel forelæggelse – beskyttelse af Den Europæiske Unions finansielle interesser – forordning (EF, Euratom) nr. 2988/95 – fejl – artikel 3 – forældelsesfrist – denne frists begyndelsestidspunkt – national lovgivning, der fastsætter en forældelsesfrist på fem år regnet fra det tidspunkt, hvor uregelmæssigheden konstateres«

I sag C-42/24,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Symvoulio tis Epikrateias (øverste domstol i forvaltningsretlige sager, Grækenland) ved afgørelse af 29. december 2023, indgået til Domstolen den 22. januar 2024, i sagen:

Emporiki Serron – Emporias kai Diathesis Agrotikon Proionton

mod

Ypourgos Anaptyxis kai Ependyseon,

Ypourgos Agrotikis Anaptyxis kai Trofimon,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, A. Kumin, og dommerne I. Ziemele og S. Gervasoni (refererende dommer),

generaladvokat: M. Campos Sánchez-Bordona

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Ypourgos Anaptyxis kai Ependyseon og Ypourgos Agrotikis Anaptyxis kai Trofimon ved E. Leftheriotou og A. Vasilopoulou, som befuldmægtigede,

– den græske regering ved E. Leftheriotou og A. Vasilopoulou, som befuldmægtigede,

* Processprog: græsk.

– Europa-Kommissionen ved T. Adamopoulos, M. Konstantinidis og C. Valero, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 3 i Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 2988/95 af 18. december 1995 om beskyttelse af De Europæiske Fællesskabers finansielle interesser (EFT 1995, L 312, s. 1) og retssikkerhedsprincippet.

2 Denne anmodning er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem på den ene side selskabet Emporiki Serron AE – Emporias kai Diathesis Agrotikon Proionton (herefter »selskabet Emporiki Serron«) og på den anden side Ypourgos Anaptyxis kai Ependyseon (ministeren for udvikling og investeringer, Grækenland) og Ypourgos Agrotikis Anaptyxis kai Trofimon (ministeren for udvikling af landdistrikter og fødevarer, Grækenland) vedrørende tilbagesøgning af beløb, som dette selskab har modtaget til at købe og egrenere ikkeegreneret bomuld.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Tredje betragtning til forordning nr. 2988/95 lyder således:

»[...] det er […] nødvendigt at bekæmpe handlinger, der skader [Den Europæiske Unions] finansielle interesser, på alle områder.«

4 Forordningens artikel 1 har følgende ordlyd:

»1. Med henblik på beskyttelse af [Den Europæiske Unions] finansielle interesser vedtages der generelle regler for ensartet kontrol og for administrative foranstaltninger og sanktioner i forbindelse med uregelmæssigheder vedrørende [EU-retten].

2. Som uregelmæssighed betragtes enhver overtrædelse af en [unions]bestemmelse, som kan tilskrives en økonomisk beslutningstagers handling eller undladelse, der skader eller kunne skade [Unionens] almindelige budget eller budgetter, der forvaltes af [Unionen], enten ved formindskelse eller bortfald af indtægter, der stammer fra de egne indtægter, der opkræves direkte for [Unionens] regning, eller ved afholdelse af en uretmæssig udgift.«

5 Nævnte forordnings artikel 3 er affattet således:

»1. Forældelsesfristen for retsforfølgning er fire år fra det tidspunkt, hvor den i artikel 1, stk. 1, omhandlede uregelmæssighed fandt sted. Der kan imidlertid i reglerne for bestemte sektorer fastlægges en kortere frist, som dog ikke kan være mindre end tre år.

Hvad angår vedvarende eller gentagne uregelmæssigheder regnes forældelsesfristen fra den dag, da uregelmæssigheden er ophørt. For de flerårige programmers vedkommende løber forældelsesfristen indtil programmets endelige afslutning.

Forældelsesfristen for retsforfølgning afbrydes af enhver handling fra den kompetente myndigheds side, som den pågældende gøres bekendt med, og som vedrører undersøgelse eller retsforfølgning af uregelmæssigheden. Efter hver afbrydelsen løber forældelsesfristen videre.

Forældelsen indtræder dog senest den dag, da en frist, der er dobbelt så lang som forældelsesfristen, udløber, uden at den kompetente myndighed har pålagt en sanktion, undtagen i de tilfælde, hvor den administrative procedure er suspenderet i overensstemmelse med artikel 6, stk. 1.

2. Fristen for fuldbyrdelse af afgørelsen om pålæggelse af den administrative sanktion er tre år. Denne frist regnes fra den dag, da afgørelsen blev endelig.

Afbrydelse og suspension er omfattet af de relevante bestemmelser i national ret.

3. Medlemsstaterne bevarer muligheden for at anvende en længere frist end fristen i henholdsvis stk. 1 og stk. 2.«

Græsk ret

6 Artikel 102 i Nómos 2362/1995 peri Dimosiou Logistikou, eleghou ton dapanon tou kratous kai alles diatakseis (lov nr. 2362/1995 om statens finanser, kontrol med statens udgifter og andre bestemmelser) (FEK A' 247/27.11.1995) med titlen »Tilbagesøgning af uretmæssigt udbetalte beløb« bestemmer:

»Finansiering, støtte eller tilskud til fysiske eller juridiske personer eller organer, der som led i [Unionens] politikker udbetales med nationale midler eller EU-midler, inddrives af staten, hvis de pågældende kompetente organer godtgør, at de er udbetalt uretmæssigt eller ulovligt.

Beløb, der er udbetalt indtil datoen for denne lovs ikrafttræden, er ligeledes omfattet af disse bestemmelser.

De beløb, der inddrives i denne forbindelse, fastlægges som indtægter på statsbudgettet og inddrives i overensstemmelse med bestemmelserne i den gældende lov om inddrivelse af offentlige indtægter.

De gældende bestemmelser om vedtagelse af administrative, tvangsmæssige og retlige foranstaltninger til inddrivelse af statens indtægter finder også anvendelse i dette tilfælde.«

7 Denne lovs artikel 103 med overskriften »Forældelse af offentligretlige krav« fastsætter:

»Tilbagesøgningen af de i den foregående artikel omhandlede beløb forældes efter fem år regnet fra det tidspunkt, hvor den uretmæssige eller ulovlige opkrævning blev konstateret, medmindre andet er fastsat i [EU-retten].

De beløb, der skal tilbagebetales, forældes efter tyve år, medmindre andet er fastsat i [EU-retten].

De bestemmelser om suspension, afbrydelse og virkning af forældelsesfristen, der er fastsat i denne lov, og som finder anvendelse på statens krav, finder tilsvarende anvendelse på de i denne artikel omhandlede fordringer, medmindre andet er fastsat i [EU-retten]..«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

8 I løbet af 2001 modtog selskabet Emporiki Serron finansiel støtte fra Den Europæiske Udviklings- og Garantifond for Landbruget (EUGFL) til køb og egrenering af bomuldskorn i perioden 2000-2001. Selskabet indstillede sin virksomhed og blev sat under likvidation i juni 2001.

9 En kontrol på Emporiki Serrons hovedkontor fandt sted den 4. og 5. juli 2006 samt fra den 31. oktober til den 2. november 2006. Denne kontrol viste, at selskabet ikke havde registreret et eneste salg af 3 618 baller egreneret bomuld, svarende til mere end 750 000 kilo egreneret bomuld.

10 Den 14. juli 2009 vedtog ministeren for udvikling af landdistrikter og fødevarer en afgørelse om tilbagesøgning af den støtte, som der var udbetalt til selskabet Emporiki Serron, for et beløb på 322 568,90 EUR med tillæg af renter, svarende til de ovenfor nævnte 3 618 baller egreneret bomuld.

11 Selskabet anlagde sag til prøvelse af denne afgørelse ved Trimeles Dioikitiko Protodikeio Athinon (forvaltningsdomstol i Athen beklædt af tre dommere, Grækenland), som annullerede afgørelsen med den begrundelse, at fristen på fire år i henhold til artikel 3, stk. 1, første afsnit, i forordning nr. 2988/95 ikke var blevet overholdt. Denne ret fandt nemlig, at artikel 103 i lov nr. 2362/1995 var i strid med sidstnævnte artikel, for så vidt som den satte begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen på det tidspunkt, hvor uregelmæssigheden var blevet konstateret, og ikke, som fastsat i artikel 3 i forordning nr. 2988/95, på det tidspunkt, hvor uregelmæssigheden var blevet begået, i strid med sidstnævnte artikel. Retten udelukkede derfor anvendelsen af artikel 103 i lov nr. 2362/1995.

12 Den græske stat iværksatte appel ved Trimeles Dioikitiko Protodikeio Athinon (forvaltningsdomstol i Athen beklædt af tre dommere, Grækenland), som ophævede dommen afsagt i første instans. Denne ret fastslog herved, at artikel 3, stk. 3, i forordning nr. 2988/95 gjorde det muligt at vedtage en bestemmelse som artikel 103 i lov nr. 2362/1995. Retten fandt, at forældelsesfristen i henhold til sidstnævnte artikel begyndte at løbe den 29. november 2006, hvor inspektøren fra ministeriet for udvikling af landdistrikter havde udarbejdet sin rapport. Den udledte heraf, at den forældelsesfrist på fem år, der fandt anvendelse i henhold til national ret, ikke var udløbet på tidspunktet for afgørelsen, dvs. den 14. juli 2009. Retten fandt derfor, at den finansielle støtte var blevet udbetalt med urette.

13 Selskabet Emporiki Serron har iværksat appel ved Symvoulio Tis Epikrateias (øverste domstol i forvaltningsretlige sager, Grækenland), som er den forelæggende ret, til prøvelse af dommen afsagt af Dioikitiko Efeteio (domstol i forvaltningsretlige sager), idet selskabet har gjort gældende, at Elegktiko Synedrio (revisionsretten, Grækenland) havde valgt en anden løsning end den i denne dom valgte i en anden sag, hvor lovligheden af en finansiel korrektion var blevet anfægtet.

14 Den forelæggende ret har anført, at Elegktiko Sinedrio (revisionsretten) efterfølgende i plenum fastslog, at artikel 103 i lov nr. 2362/1995 var i overensstemmelse med artikel 3 i forordning nr. 2988/95 samt med proportionalitetsprincippet og retssikkerhedsprincippet, for så vidt som den samlede varighed, der er forløbet mellem datoen for uregelmæssighedens indtræden og afslutningen af den administrative inddrivelsesprocedure i forbindelse hermed, er rimelig, og for så vidt som denne varighed ikke overskrider den absolutte forældelsesfrist, der er fastsat i denne forordnings artikel 3, stk. 1, fjerde afsnit.

15 Den forelæggende ret har præciseret, at den uregelmæssighed, der er omhandlet i den tvist, der er indbragt for den, fandt sted senest den 20. eller den 30. juli 2001, således at den fireårige forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2988/95, hvis den fandt anvendelse, allerede var udløbet på tidspunktet for den første kontrol, der blev foretaget i juni 2006.

16 På denne baggrund har Symvoulio Tis Epikrateias (øverste domstol i forvaltningsretlige sager) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er en national bestemmelse såsom artikel 103 i lov nr. [2362/95], der ikke alene fastsætter en forældelsesfrist på fem år for tilbagesøgning af [støtte], der anses for at være uretmæssigt udbetalt til økonomiske beslutningstagere som følge af de pågældendes handling eller undladelse, der skader eller kunne skade [Unionens] almindelige budget eller budgetter, der forvaltes af [Unionen], men som også fastsætter begyndelsestidspunktet for denne forældelsesfrist til det tidspunkt, hvor det konstateres, at støtten er udbetalt uretmæssigt eller ulovligt, og ikke til det tidspunkt, hvor uregelmæssigheden fandt sted, forenelig med bestemmelserne i artikel 3 i forordning nr. 2988/95 og med det almindelige retssikkerhedsprincip?

2) Såfremt der i den nationale lovgivning i henhold til artikel 3, stk. 3, i forordning nr. 2988/95 er fastsat en længere forældelsesfrist end den fireårige forældelsesfrist, der er omhandlet i samme forordnings artikel 3, stk. 1, skal bestemmelserne i det sidstnævnte stykke, sidste afsnit, da fortolkes således, at de fastsætter en maksimal forældelsesfrist på otte år for tilbagesøgning af støtte, der er udbetalt uretmæssigt eller ulovligt, regnet fra det tidspunkt, hvor uregelmæssigheden fandt sted, eller således, at denne bestemmelse fastsætter en maksimal forældelsesfrist, der er dobbelt så lang som den længere frist, der er fastsat i den nationale lovgivning?

3) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, og det andet spørgsmål besvares med, at bestemmelserne i artikel 3, stk. 1, sidste afsnit, i forordning nr. 2988/95 skal fortolkes således, at de fastsætter en dobbelt så lang maksimal forældelsesfrist som den længste forældelsesfrist, der er fastsat i national lovgivning, opstår spørgsmålet, i tilfælde af, at det antages, at den nationale lovgivning fastsætter en forældelsesfrist, der er længere end den, der er fastsat i artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2988/95, og samtidig fastsætter begyndelsestidspunktet for denne frist til det tidspunkt, hvor uregelmæssigheden konstateres, om den maksimale forældelsesfrist regnes fra det tidspunkt, hvor uregelmæssigheden fandt sted, eller fra det tidspunkt, hvor den blev konstateret?«

De præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

17 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 3, stk. 1 og 3, i forordning nr. 2988/95, sammenholdt med princippet om retssikkerhed, skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning, der fastsætter en forældelsesfrist på fem år, som løber fra det tidspunkt, hvor de nationale myndigheder har konstateret en uregelmæssighed i henhold til denne forordnings bestemmelser.

18 Det skal indledningsvis bemærkes, at det følger af Domstolens praksis, at den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2988/95, finder anvendelse på såvel uregelmæssigheder, der medfører pålæggelse af en administrativ sanktion som omhandlet i denne forordnings artikel 5, som på uregelmæssigheder som de i hovedsagen omhandlede, der er genstand for en administrativ foranstaltning, der består i tilbagekaldelse af den uberettiget opnåede fordel som omhandlet i forordningens artikel 4 (dom af 2.3.2017, Glencore Céréales, C-584/15, EU:C:2017:160, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).

19 I henhold til Domstolens faste retspraksis skal rækkevidden af EU-retlige bestemmelser, i det foreliggende tilfælde artikel 3, stk. 1 og 3, i forordning nr. 2988/95, sammenholdt med retssikkerhedsprincippet, både vurderes ud fra deres indhold, deres formål og deres kontekst (dom af 6.10.2015, Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export, C-59/14, EU:C:2015:660, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).

20 Hvad angår ordlyden af denne artikel 3 bemærkes, at denne i stk. 1, første og andet afsnit, fastsætter en forældelsesfrist for retsforfølgning på fire år regnet fra det tidspunkt, hvor uregelmæssigheden blev begået, eller, i tilfælde af vedvarende eller gentagne uregelmæssigheder, regnet fra den dag, hvor uregelmæssigheden ophørte, idet det præciseres, at der i reglerne for de enkelte sektorer kan fastsættes en kortere forældelsesfrist, som ikke må være mindre end tre år.

21 Artikel 1, stk. 2, i forordning nr.2988/95 definerer begrebet »uregelmæssighed« som enhver overtrædelse af en EU-retlig bestemmelse, som kan tilskrives en økonomisk beslutningstagers handling eller undladelse, der skader eller kunne skade Den Europæiske Unions almindelige budget eller budgetter, der forvaltes af denne.

22 Artikel 3, stk. 3, i forordning nr. 2988/95 bestemmer, at »[m]edlemsstaterne bevarer muligheden for at anvende en længere frist end fristen i henholdsvis stk. 1 og stk. 2« i denne artikel 3. Det fremgår af Domstolens praksis, at en sådan frist kan følge af anvendelsen af nationale bestemmelser, der allerede var i kraft inden den nævnte forordning, eller af nye nationale bestemmelser, der indføres efter denne (jf. i denne retning dom af 2.3.2017, Glencore Céréales, C-584/15, EU:C:2017:160, præmis 65 og den deri nævnte retspraksis).

23 I henhold til denne artikel 3, stk. 3, har medlemsstaterne en vid skønsbeføjelse vedrørende længden af de længere forældelsesfrister, som de i givet fald ønsker at anvende, forudsat at de overholder EU-rettens almindelige principper, herunder proportionalitetsprincippet (jf. i denne retning dom af 2.3.2017, Glencore Céréales, C-584/15, EU:C:2017:160, præmis 64 og 72 og den deri nævnte retspraksis).

24 Overholdelsen af dette princip indebærer konkret, at anvendelsen af en længere national forældelsesfrist på baggrund af artikel 3, stk. 3, i forordning nr. 2988/95 ikke må gå videre, end hvad der er nødvendigt for at opfylde målsætningen om beskyttelsen af Unionens finansielle interesser (jf. i denne retning dom af 2.3.2017, Glencore Céréales, C-584/15, EU:C:2017:160, præmis 74 og den deri nævnte retspraksis).

25 Domstolen har således allerede fastslået af årsager, som kan overføres på denne sag, at en forældelsesfrist på fem år som den i hovedsagen omhandlede åbenbart ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at sætte de nationale myndigheder i stand til at forfølge uregelmæssigheder, som er til skade for Unionens budget, idet denne frist kun er et år længere end den frist, der er fastsat i

artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2988/95, hvoraf Domstolen har udledt, at en sådan frist er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet (jf. i denne retning dom af 2.3.2017, Glencore Céréales, C-584/15, EU:C:2017:160, præmis 74).

26 Domstolen har derimod ikke hidtil taget stilling til spørgsmålet om, hvorvidt artikel 3, stk. 3, i forordning nr. 2988/95 tillader medlemsstaterne at fravige begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen i denne forordnings artikel 3, stk. 1, første og andet afsnit, ved at fastsætte, at denne frist løber fra det tidspunkt, hvor de nationale myndigheder konstaterer, at der foreligger en overtrædelse af nævnte forordnings bestemmelser.

27 I denne henseende følger det af selve ordlyden af artikel 3, stk. 1 og 3, i forordning nr. 2988/95, hvortil der også er henvist i denne doms præmis 20 og 22, at EU-lovgiver ved vedtagelsen af denne bestemmelse kun ønskede at give medlemsstaterne mulighed for at forlænge forældelsesfristen i forhold til den, som er fastsat i artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2988/95, med udelukkelse af enhver ændring af begyndelsestidspunktet for denne frist.

28 Denne fortolkning, som er baseret på ordlyden af de omhandlede bestemmelser, er i overensstemmelse med den sammenhæng, hvori disse bestemmelser indgår, og med de formål, der forfølges hermed.

29 Det skal i denne henseende bemærkes, at der ved forordning nr. 2988/95 i henhold til dens artikel 1, og således som det fremgår af tredje betragtning til forordningen, indføres »generelle regler for ensartet kontrol og for administrative foranstaltninger og sanktioner i forbindelse med uregelmæssigheder vedrørende [EU-]retten« med henblik på at »bekæmpe handlinger, der skader [Unionens] finansielle interesser på alle områder« (dom af 2.3.2017, Glencore Céréales, C-584/15, EU:C:2017:160, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).

30 I denne forbindelse har Domstolen allerede fastslået, at der påhviler de nationale myndigheder en generel forpligtelse til at udvise omhu ved kontrollen af lovligheden af de udbetalinger, som de foretager, og som belaster Unionens budget, hvilket indebærer, at disse myndigheder træffer foranstaltninger med henblik på hurtigt at afhjælpe eventuelle uregelmæssigheder (jf. analogt dom af 11.6.2015, Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, præmis 67).

31 Hvis det accepteres, at den i artikel 3, stk. 1, første og andet afsnit, i forordning nr. 2988/95 foreskrevne forældelsesfrist først begynder at løbe fra det tidspunkt, hvor myndighederne har fastslået disse uregelmæssigheder, kan det indbyde til en vis langsommelighed hos de nationale myndigheder med henblik på at forfølge disse uregelmæssigheder, samtidig med at de erhvervsdrivende udsættes for dels en lang periode med retlig usikkerhed, dels risikoen for ikke længere at kunne føre bevis for, at de pågældende transaktioner er lovlige (jf. analogt dom af 11.6.2015, Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, præmis 68).

32 Mere grundlæggende skal det erindres, at retssikkerhedsprincippet i princippet er til hinder for, at offentlige myndigheder i det uendelige kan gøre brug af deres beføjelser til at bringe en ulovlig situation til ophøre (jf. i denne retning dom af 27.1.2022, Kommissionen mod Spanien (Oplysningsforpligtelse på beskatningsområdet), C-788/19, EU:C:2022:55, præmis 39 og den deri nævnte retspraksis). At fastsætte begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen til det tidspunkt, hvor de nationale myndigheder opdager en uregelmæssighed, ville imidlertid være i strid med det mål, der forfølges med indførelsen af en forældelsesordning for overtrædelser af forordning nr. 2988/95. Et sådant valg ville nemlig gøre det muligt for disse myndigheder at handle uden

nogen tidsmæssig begrænsning i forhold til det tidspunkt, hvor uregelmæssigheden blev begået, eller tidspunktet for dens ophør, hvilket i praksis ville indebære en risiko for, at forældelsen blev forhindret.

33 Den omstændighed, at EU-retten, og nærmere bestemt artikel 3, stk. 1, fjerde afsnit, i forordning 2988/95, i øvrigt begrænser de nationale myndigheder til at handle inden for en absolut forældelsesfrist, som svarer til det dobbelte af forældelsesfristen i henhold til artikel 3, stk. 1, første afsnit, i denne forordning, kan ikke medføre, at det tillades medlemsstaterne at undlade at overholde sidstnævnte forældelsesfrist ved at anvende et begyndelsestidspunkt, der ville udvande dennes betydning.

34 Det følger heraf, at artikel 3, stk. 3, i forordning 2988/95, sammenholdt med princippet om retssikkerhed, strider imod, at medlemsstaterne kan fravige begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen, som er fastsat i denne forordnings artikel 3, stk. 1, første og andet afsnit, idet dette begyndelsestidspunkt i alle tilfælde, i henhold til disse sidstnævnte bestemmelser, fastsættes til det tidspunkt, hvor uregelmæssigheden blev begået eller, i tilfælde af gentagne eller vedvarende uregelmæssigheder, fra det tidspunkt, hvor uregelmæssigheden ophørte. Det tidspunkt, hvor de nationale myndigheder har kendskab til eller konstaterer en uregelmæssighed, er følgelig uden betydning for, om forældelsesfristen begynder at løbe (jf. analogt dom af 11.6.2015, Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, præmis 67).

35 Det tilkommer den forelæggende ret, henset til affattelsen af de i hovedsagen omhandlede nationale bestemmelser, at afgøre, om overholdelsen af det krav, der er nævnt i den foregående præmis, kan sikres inden for rammerne af en fortolkning af national ret, der er i overensstemmelse med EU-retten, eller, i mangel af en sådan mulighed, om den indebærer, at der helt eller delvis ses bort fra disse bestemmelser.

36 Det skal i denne henseende bemærkes, at kravet om overensstemmende fortolkning omfatter forpligtelsen for de nationale domstole, herunder de domstole, der træffer afgørelse i sidste instans, til i givet fald at ændre en fast retspraksis, såfremt denne er baseret på en fortolkning af national ret, som er uforenelig med formålene med EU-retten. En national retsinstans kan derfor ikke med rette antage, at det er umuligt for den at fortolke en national bestemmelse i overensstemmelse med EU-retten, alene som følge af den omstændighed, at denne bestemmelse af andre retsinstanser er blevet fortolket i en retning, som ikke er forenelig med denne ret, eller er blevet anvendt således af de kompetente nationale myndigheder (dom af 7.4.2022, Avio Lucos, C-116/20, EU:C:2022:273, præmis 97 og den deri nævnte retspraksis).

37 Det følger af det ovenfor anførte, at det første spørgsmål skal besvares med, at artikel 3, stk. 1 og 3, i forordning nr. 2988/95, sammenholdt med retssikkerhedsprincippet, skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning, som fastsætter en forældelsesfrist, der er længere end den, der er fastsat i artikel 3, stk. 1, forudsat at proportionalitetsprincippet er overholdt. Disse bestemmelser er derimod til hinder for en national lovgivning, der fastsætter, at denne forældelsesfrist løber fra det tidspunkt, hvor de nationale myndigheder har konstateret en uregelmæssighed i forhold til bestemmelserne i denne forordning.

Det andet spørgsmål

38 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 3, stk. 1, fjerde afsnit, i forordning 2988/95 skal fortolkes således, at når en medlemsstat har gjort brug af muligheden i denne forordnings artikel 3, stk. 3, for at fastsætte en længere

forældelsesfrist end den, der er fastsat i den nævnte forordnings artikel 3, stk. 1, første afsnit, skal den absolutte forældelsesfrist beregnes på grundlag af denne længere forældelsesfrist eller den, der er fastsat i samme forordnings artikel 3, stk. 1, første afsnit.

39 Artikel 3, stk. 1, fjerde afsnit, i forordning 2988/95 fastsætter en absolut grænse, der finder anvendelse ved forældelse af retsforfølgning af en uregelmæssighed, idet forældelsen senest indtræder den dag, hvor en frist, der er dobbelt så lang som den forældelsesfrist, der er foreskrevet i artikel 3, stk. 1, første afsnit, udløber, uden at den kompetente myndighed har pålagt en sanktion, undtagen når proceduren er suspenderet i overensstemmelse med forordningens artikel 6, stk. 1 (dom af 11.6.2015, Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, præmis 63).

40 Denne absolutte forældelsesfrist bidrager til at styrke de erhvervsdrivendes retssikkerhed, idet den forhindrer, at forældelsen af retsforfølgning af en uregelmæssighed kan forsinkes på ubestemt tid ved gentagne afbrydende handlinger (jf. i denne retning dom af 11.6.2015, Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, præmis 64).

41 Det følger af Domstolens praksis, at hvis en længere national forældelsesfrist anvendes i henhold til artikel 3, stk. 3, i forordning nr. 2988/95, udløber den absolutte forældelsesfrist, der er fastsat i denne forordnings artikel 3, stk. 1, fjerde afsnit, under alle omstændigheder den dag, hvor en frist, der er dobbelt så lang som den længere forældelsesfrist, udløber (jf. i denne retning dom af 2.3.2017, Glencore Céréales, C-584/15, EU:C:2017:160, præmis 71).

42 Det følger af det ovenstående, at det andet spørgsmål skal besvares med, at artikel 3, stk. 1, fjerde afsnit, i forordning nr. 2988/95 skal fortolkes således, at når en medlemsstat har gjort brug af muligheden i denne forordnings artikel 3, stk. 3, for at fastsætte en længere forældelsesfrist end den fireårige forældelsesfrist, der er fastsat i nævnte forordnings artikel 3, stk. 1, første afsnit, skal den absolutte forældelsesfrist, der er fastsat i denne artikel 3, stk. 1, fjerde afsnit, beregnes på grundlag af denne længere forældelsesfrist.

Det tredje spørgsmål

43 Under hensyn til besvarelsen af det første og det andet spørgsmål er det ufornødent at besvare det tredje spørgsmål.

Sagsomkostninger

44 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Sjette Afdeling) for ret:

1) **Artikel 3, stk. 1 og 3, i Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 2988/95 af 18. december 1995 om beskyttelse af De Europæiske Fællesskabers finansielle interesser, sammenholdt med retssikkerhedsprincippet, skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning, som fastsætter en forældelsesfrist, der er længere end den, der er fastsat i artikel 3, stk. 1, forudsat at proportionalitetsprincippet er overholdt. Disse bestemmelser**

er derimod til hinder for en national lovgivning, der fastsætter, at denne forældelsesfrist løber fra det tidspunkt, hvor de nationale myndigheder har konstateret en uregelmæssighed i forhold til bestemmelserne i denne forordning.

2) **Artikel 3, stk. 1, fjerde afsnit, i forordning nr. 2988/95 skal fortolkes således, at når en medlemsstat har gjort brug af muligheden i denne forordnings artikel 3, stk. 3, for at fastsætte en længere forældelsesfrist end den fireårige forældelsesfrist, der er fastsat i nævnte forordnings artikel 3, stk. 1, første afsnit, skal den absolutte forældelsesfrist, der er fastsat i denne artikel 3, stk. 1, fjerde afsnit, beregnes på grundlag af denne længere forældelsesfrist.**

Underskrifter